

**Etelä-Savon
hyvinvointialue**

Etelä-Savon alle 18-vuotiaiden lasten omaishoidon tuen sovel- tamisohje

21.1.2026

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	1
1. Johdanto	2
2. Lapsen omaishoito ja omaishoidon tuki.....	2
3. Lapsen omaishoidon tuen myöntämisedellytykset	3
3.1. Omaishoidon tuen myöntämisen yleiset edellytykset.....	3
3.2. Edellytykset omaishoitajana toimimiselle	3
3.3. Lapsen hoitoon ja huolenpitoon liittyvät edellytykset.....	4
3.4. Hoitoisuusluokat	4
3.5. Hoitopalkkio	5
4. Lapsen omaishoidon tuen prosessi	6
4.1. Omaishoidon tuen hakeminen.....	6
4.2. Palvelutarpeen arviointi	6
4.3. Päätös omaishoidon tuesta	8
4.4. Omaishoidon tuen suunnitelma	8
4.5. Omaishoidon tuen sopimus	9
5. Omaishoitajan asema	10
5.1. Omaishoitajana toimiminen	10
5.2. Omaishoitajalle järjestettävä vapaa ja sijaishoito	10
5.3. Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut.....	11
5.4. Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset.....	11
5.5. Omaishoitaja eläke- ja muu vakuutusurva	12
5.6. Omaishoitajan tiedonsaantioikeus ja vaitiolovelvollisuus	12
5.7. Omaishoitajan ilmoitusvelvollisuus	12
6. Asiakasmaksut.....	13
7. Omaishoidon keskeytyminen ja päättyminen	13
7.1. Omaishoidon tuen keskeytyminen.....	13
7.2. Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	13
7.3. Omaishoidontuen takaisinperintä	14

1. Johdanto

Omaishoidon tuki on lakisääteinen yleiseen järjestämisvelvollisuuteen kuuluva sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialue huolehtii määrärahojensa puitteissa. Omaishoidon tuki perustuu lakiin omaishoidon tuesta (2.12.2005/937, omaishoitolaki). Hyvinvointialue vastaa omaishoidon tuen järjestämisestä asukkaalleen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 8 §:n mukaisesti. Omaishoidon tuki järjestetään kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Soveltamisohjeen tarkoituksena on ohjata alle 18-vuotiaiden lasten omaishoidon tuen myöntämistä ja siihen liittyvän harkintavallan käyttämistä siten, että omaishoidon tuen myöntäminen toteutuu yhdenvertaisin perustein. Etelä-Savon hyvinvointialueella omaishoidon tuki kohdenneetaan vaativampaan hoitoon ja hoivaan tämän soveltamisohjeen mukaisesti.

Lisäksi soveltamisohje sisältää tietoa siitä, miten hyvinvointialue toteuttaa alle 18-vuotiaiden lasten omaishoidon tuen ja sitä tukevat palvelut.

Soveltamisohje tai sen muutos tulee voimaan, kun hyvinvointialueen toimivaltainen taho on vahvistanut sen päätöksellään, ellei päätöksestä muuta johdu.

2. Lapsen omaishoito ja omaishoidon tuki

Lapsen omaishoito tarkoittaa vammaisen tai sairaan lapsen hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa lapsen huoltajan tai muun lapselle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuen tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista. Tämä tapahtuu omaishoitajan työn tukemisella sekä turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus.

Omaishoito on elämäntilanne, jossa lapsen vammaisuus tai pitkäaikaissairaus on sovitettava perheen elämään. Lapsen omaishoito vaikuttaa koko perheeseen. Tarkoituksena on, että omaishoitoperheet ovat yhdenvertaisia muihin perheisiin nähden ja että lapselle ja perheelle turvataan riittävät ja sopivat palvelut.

Omaishoidon tuki muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista, omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta ja vapaasta sekä omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tuki on tarkoitettu perheille, joissa lapsen tarvitsema hoidon ja huolenpidon vaativuus ja sitovuus poikkeavat merkittävästi vastaavan ikäisen keskimääräisen ikätason mukaisesti kehittyvän lapsen tarvitsemasta hoidosta ja huolenpidosta.

Omaishoitaja on henkilö, joka pitää huolta sairaasta tai vammaisesta lapsesta. Lapsen omaishoitajan on oltava lapsen huoltaja tai muu lapselle läheinen henkilö. Omaishoidon lähtökohtana on, että henkilö haluaa ryhtyä omaishoitajaksi ja lapsi hyväksyy hänet hoitajakseen. Omaishoidon on oltava lapsen edun mukainen järjestely hoidon toteuttamiseen.

Omaishoidon tuen sopimus on asiakirja, jossa omaishoitajaksi ryhtyvä ja hyvinvointialue sopivat omaishoidon toteuttamisesta ja ehdoista.

3. Lapsen omaishoidon tuen myöntämisedellytykset

3.1. Omaishoidon tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Omaishoitolain 3 §:n mukaan hyvinvointialue voi myöntää omaishoidon tukea, jos:

- henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotioloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa
- hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla
- hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää
- hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva ja
- tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoidettava asuu sosiaali- tai terveydenhuollon palveluyksikössä, jossa palvelut ovat saatavissa kyseisen yksikön toimesta.

Lapsen hoidon ja muun huolenpidon järjestäminen omaishoitona edellyttää hänen kaikkien huoltajiensa suostumusta.

3.2. Edellytykset omaishoitajana toimimiselle

Omaishoitajalla tarkoitetaan hoidettavan omaista tai muuta hoidettavalle läheistä henkilöä, joka on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla. Omaishoitajaksi voi ryhtyä hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen täysi-ikäinen henkilö. Lasten omaishoidon tuessa omaishoitaja on pääsääntöisesti lapsen huoltaja.

Edellytykset omaishoitajana toimiselle ovat seuraavat:

- Omaishoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon vaatimuksia ja hän soveltuu tehtävään ikänsä, voimavarojensa ja elämäntilanteensa osalta
- Omaishoitaja sitoutuu omaishoitosopimuksella vastaamaan omaishoidosta.
- Omaishoitaja toimii hoidettavan edun mukaisesti ja ottaa hoidettavan toiveet ja näkemykset huomioon
- Omaishoitajalla on valmiudet yhteistyöhön hyvinvointialueen ja muiden hoitoon osallistuvien tahojen kanssa
- Omaishoito ei vaaranna omaishoitajan omaa terveyttä tai turvallisuutta.

Hoitajan toimintakykyä arvioitaessa kiinnitetään huomiota omaishoitajan fyysiseen ja psyykkiseen terveydentilaan. Omaishoitajaksi suunnitellulla henkilöllä tulee olla valmiudet lapsen hoidon, kasvatuksen ja kuntoutuksen toteuttamiseen lapsen tarpeen mukaisella tavalla. Tämä tarkoittaa esimerkiksi lapsen terveydenhuoltoon tai kuntoutukseen kuuluvien kotona toteutettavien toimenpiteiden toteuttamista hoitavan lääkärin tai lapsen terapeutin kanssa sovitulla tavalla.

Omaishoitajalla on oltava valmiudet lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamiseen lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Tähän kuuluu lapsen hyvän hoidon, kasvatuksen ja tarpeellisen valvonnan ja huolenpidon turvaaminen.

Omaishoitajan on perehdyttävä lapsen hoidon toteuttamiseen liittyviin hoito- tai kuntoutustoitmenpiteisiin ja toteutettava hoito niitä koskevien suunnitelmien mukaisesti.

Omaishoitajalla on lisäksi oltava valmiudet omaishoidon toteuttamiseen yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden lapsen hoidosta ja kuntoutuksesta vastaavien tahojen kanssa. Yhteistyö tarkoittaa esimerkiksi lasta koskeviin tapaamisiin osallistumista lapsen tarpeen mukaisesti.

Esteen omaishoidon tuen myöntämiselle muodostaa esimerkiksi hoitajaksi suunnitellun henkilön liiallinen päihteiden käyttö, hoitamaton mielenterveysongelma tai muu vastaava seikka, jonka perusteella hoitajaksi aiotulla ei ole riittävä kykyä lapsen edun mukaisen hoidon ja huolenpidon toteuttamiseen.

3.3. Lapsen hoitoon ja huolenpitoon liittyvät edellytykset

Omaishoidon tuki on tarkoitettu pitkäaikaissairaille tai vaikeasti vammaisille lapsille. Omaishoidon tuen myöntäminen ei perustu lapsen tiettyyn diagnoosiin vaan kokonaisarvioon lapsen hoidon ja huolenpidon kuormittavuudesta ja sitovuudesta. Myöskään perheen tulot eivät vaikuta tuen myöntämiseen. Omaishoidon tukea myönnettäessä hoidettavan avun ja hoidon tarvetta arvioidaan ja verrataan kokonaisuutena muihin hakijoihin.

Lapsen hyvän hoidon ja kasvatuksen sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellisen valvonnan ja huolenpidon turvaaminen on ensisijaisesti lapsen huoltajien velvollisuus.

Omaishoidon tuen myöntämisen edellytyksenä on, että lapsen tarvitsema hoidon ja huolenpidon vaatavuus ja sitovuus poikkeavat merkittävästi keskimääräisen ikätason mukaisesti kehittyvän lapsen tarvitsemasta hoidosta ja huolenpidosta.

Oikeutta omaishoidon tukeen ei ole, jos hoidettavan avun tarve on pääasiassa sanallista ohjausta ja muistuttelua. Ainoastaan ohjauksen ja valvonnan tarve eivät ole riittäviä perusteita omaishoidon tuelle.

Omaishoidon tukea voidaan myöntää kaiken ikäisille lapsille. Tukea myönnetään alle 3-vuotiaille lapsille pääsääntöisesti silloin, kun lapsi tarvitsee vaativan ja sitovan hoidon lisäksi vaativia hoitotoimenpiteitä, kuten ravitsemuksen turvaamista PEG-letkulla, kotona annettavaa infuusihoitoa tai muuta hoitavan lääkärin ohjeiden mukaan toteutuvaa hoitoa, jonka vaihtoehtona on sairaala- tai muu laitoshoido.

3.4. Hoitoisuusluokat

Hoitoisuusluokka ja omaishoitajalle maksettava hoitopalkkio määräytyvät omaishoitajan antaman hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella.

I. Päivittäinen toistuva hoidontarve

- Lapsi tarvitsee jatkuvaa, päivittäistä, huomattavasti sitovaa ja merkittävästi ikätasosta poikkeavaa hoitoa ja huolenpitoa.
 - Lapsi voi tarvita säännöllisiä vaativia hoitotoimenpiteitä, esimerkiksi letkuraivitemusta, katetrointia tai monipistosinsuliinihoitoa taikka hänellä voi olla apuvälineitä, joiden käyttäminen vaatii erityistä perehtyneisyyttä.

- Lapsi voi tarvita välitöntä ja jatkuvaa valvontaa ja ohjausta useissa henkilökohtaisissa toiminnoissaan tai lapsen kommunikaation tukeminen voi olla jatkuvaluonteisesti erittäin vaativaa.
- Lapsi ei tarvitse säännöllisesti vammasta tai sairaudesta johtuvaa hoitoa yöaikaan.
- Jos lapsi tarvitsee jatkuvasti yöllisiä hoitotoimenpiteitä, hänen hoidontarpeensa päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa ei tarvitse olla jatkuvasti ikätasoisesta poikkeavaa ja sitovaa hoitoa.

II. Ympäri vuorokautinen hoidontarve

Hoitoisuusluokka I edellytysten lisäksi

- Lapsella on jatkuva ja sitova päivittäisten hoitotoimenpiteiden tarve sekä lisäksi jatkuva yöllisten hoitotoimenpiteiden tarve.
- Lapsi ei suoriudu ikätasoisesti päivittäisistä toiminnoista.

III. Erittäin vaativat vaiheet

Hoitoisuusluokan III mukainen tuki myönnetään lyhytaikaisesti, pääsääntöisesti enintään kuuden (6) kuukauden määräajalle. Tuen myöntämisen perusteena on lääkärinlausunto tai potilas-kirjaus hoidettavan vaikeasta sairaudesta tai vammasta sekä työnantajan päätös omaishoitajan palkattomasta työvapaasta. Kaikkien edellytysten on täyttyvä yhtäaikaisesti.

- Lapsi täyttää hoitoisuusluokan II edellytykset.
- Hoitotyö edellyttää omaishoitajalta ympärivuorokautista läsnäoloa. Kyseessä on esimerkiksi
 - vakavan sairauden tai vamman raskas ja vaativa vaihe
 - vakavan tapaturman hoito tai
 - lääkärin saattohoitopäätöksen perustuva kotisaattohoito.
- Lisäksi edellytyksenä on, että lapsen terveydentila ei mahdollista sitä, että lapsi on osan päivästä kodin ulkopuolisessa toiminnassa kuten koulussa ja
- että omaishoitaja on lapsen hoidon takia estynyt työnteosta tai yritystoiminnasta tai päätoimisesta opiskelusta.

3.5. Hoitopalkkio

Palkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Perheen tulot ja varallisuus eivät vaikuta palkkion määrään. Hoitopalkkio on verotettavaa tuloa ja se voi vaikuttaa muihin etuuksiin.

Hoitopalkkiosta sovitaan hyvinvointialueen ja omaishoitajan välisessä omaishoidon sopimuksessa. Hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Hoitopalkkioluokkaa voidaan alentaa yhdellä tai kahdella luokalla jos hoidettava saa säännöllisesti ja runsaasti hyvinvointialueen järjestämiä palveluja. Tällainen tilanne on käsillä esimerkiksi, jos hoidettava saa jaksohoitoa 14 päivää tai enemmän kuukaudessa tai kotiin tai kotona asumista tukevia palveluja vähintään 35 tuntia viikossa.

Hoitopalkkiota voidaan alentaa tai se voidaan jättää maksamatta myös, jos siitä sovitaan omaishoitajan kanssa ja alentaminen johtuu hoitajan tilanteesta ja toivomuksesta. Alentaminen voi liittyä esimerkiksi hoitajan siirtymiseen varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai työttömyyseläkkeelle.

Hoitopalkkioluokka III mukaista hoitopalkkiota ei makseta, jos hoitaja olisi samalta ajalta oikeutettu saamaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 10 luvun mukaista alle 16-vuotiaan lapsen erityishoitorahaa tai hoitaja olisi samalta ajalta oikeutettu saamaan vuorotteluvapaalain 13 §:n mukaista vuorottelukorvausta.

Omaishoitajan vastuulla on tarkastaa, vaikuttaako omaishoidon tuki muihin hänelle myönnettyihin muihin etuuksiin tai korvauksiin.

Hoitopalkkion jakaminen huoltajien välillä on kuvattu luvussa 4.2.

4. Lapsen omaishoidon tuen prosessi

4.1. Omaishoidon tuen hakeminen

Omaishoidon tuen hakeminen on mahdollista ilman erillistä haku-aikaa. Asiakas voi tehdä hakemuksen ensisijaisesti sähköisesti. Asiakkaat ohjataan liittämään hakemuksen omaishoidon tuen tarpeeseen liittyvät lausunnot ja selvitykset. Tarvittaessa työntekijä pyytää asiakasta täydentämään hakemusta.

Asiakas hakee omaishoidon tukea lapsiperhepalveluista. Jos lapsella on jo asiakkuus vammaispalveluissa, omaishoidon tukea haetaan sieltä.

Tukea haetaan ensisijaisesti sähköisellä hakemuksella. Hakemus kirjataan saapuneeksi, kun se on tullut hyvinvointialueen keskitettyyn asiakasohjaukseen.

4.2. Palvelutarpeen arviointi

Lapsen omaishoidon tuen myöntäminen perustuu lapsen sosiaalihuoltolain 36 §:n mukaisesti tehtyyn palvelutarpeen arviointiin. Arviointi tehdään lapsen ja perheen elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa yhteistyössä asiakkaan ja lapsen huoltajien sekä muiden toimijoiden kanssa. Jos lapsella on erityisen tuen tarve, palvelutarpeen arviointi on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asian vireille tulosta ja arvioinnin on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa vireille tulosta.

Palvelutarpeen arvioinnissa

- Arvioidaan lapsen toimintakykyä ja hänen arjessaan tarvitsemansa hoidon ja huolenpidon tarve sekä sen ajoittuminen vuorokauden eri aikoihin
- Arvioidaan lapsen tarpeen mukaisen hoidon ja huolenpidon sitovuus ja kuormittavuus
- Arvioidaan omaishoitajaksi aiotun henkilön edellytykset vastata omaishoitoon kuuluvista tehtävistä ja kodin sopivuus omaishoidolle
- Kartoitetaan omaishoidon ja omaishoitajan tukemiseksi tarvittavat palvelut
- Selvitetään lapsen mielipide ja toivomukset

- Kartoitetaan lapsen tarpeen mukaiset muut palvelut ja tukitoimet sekä niiden saaminen
- Arvioidaan omaishoidon tuen lapsen edun mukaisuus.

Palvelutarpeen arvioinnin tukena voidaan käyttää toimintakyvyn arvioinnin työkaluja, lapsen hoitoisuuden ja toimintakyvyn arvioinnin lausuntoja ja muita tarpeenmukaisia selvityksiä ja tietoja.

Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä toteutetaan kotikäynti perheen kotiin, jossa omaishoito on tarkoitus toteuttaa. Kotikäynnillä omaishoidon tuen työntekijä tapaa ainakin lasta ja omaishoitajaksi aiottavaa henkilöä. Paikalla voi olla myös muita omaisia tai läheisiä asianosaisten kanssa sovitulla tavalla. Kotikäyntiin voi yhdessä sovittavalla tavalla osallistua myös esimerkiksi lapsen kuntouksesta tai muista palveluista vastaavia työntekijöitä.

Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä lapselle ja hänen huoltajilleen on selvitettävä lapsen yleis- ja erityislainsäädäntöön perustuvat oikeudet ja velvollisuudet sekä erilaiset vaihtoehdot palvelujen toteuttamisessa. Samalla lapselle ja huoltajille kerrotaan eri vaihtoehtojen vaikutukset ja muut seikat, joilla on merkitystä asiassa. Selvitys on annettava siten, että lapsi ja huoltajat ymmärtävät riittävästi sen sisällön ja merkityksen.

Lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä sosiaalihuoltolain 31 §:n mukaisesti. Lapsen ja nuoren mielipiteisiin ja toivomuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota häntä koskevia ratkaisuja tehtäessä. Lapsen mielipiteen selvittämisen tapa ja pääasiallinen sisältö on kirjattava lasta koskeviin asiakasasiakirjoihin. Mielipiteen selvittämisen velvollisuus koskee myös pieniä lapsia tai lapsia, jotka eivät kommunikoi puheella. Tällöin mielipiteen selvittäminen voi tarkoittaa esimerkiksi lapsen erityisen kommunikaatiomenetelmän käyttämistä, lapsen kanssa leikkimistä tai lapsen leikin seuraamista.

Lapsen mielipiteen selvittäminen tarkoittaa

- Tietojen antamista lapselle häntä koskevasta asiasta lapsen iän ja kehitystason mukaisesti
- Lapsen mielipiteen selvittämistä tavalla, joka mahdollistaa lapselle mielipiteen ja toivomusten ilmaisemisen, esimerkiksi lapsen tapaamista hänelle tutussa ympäristössä, kuten kotikäynnillä, päiväkodissa tai koulussa.
- Hienovaraisuutta siten, että mielipiteen selvittämisestä ei aiheudu tarpeettomasti haittaa lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille. Mielipiteen selvittämisen yhteydessä lapselle ei saa antaa sellaisia tietoja, jotka vaarantaisivat hänen kehitystään tai ovat vastoin lapsen muuta erittäin tärkeää yksityistä etua.

Omaishoidon lapsen edun mukaisuus arvioidaan sosiaalihuoltolain 4 ja 5 §:n mukaisesti. Lapsen edun arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, miten omaishoito palveluna turvaa lapsen

- 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin
- 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä sekä iän ja kehitystason mukaisen huolenpidon
- 3) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden ja
- 4) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen.

Lasten omaishoidon tuessa kannustetaan huoltajia hakemaan omaishoidon tukea yhdessä. Jattu omaishoitajuus tukee omaishoitajan jaksamista ja paremmat mahdollisuudet työelämän joustoihin molemmille huoltajille. Yhteisesti omaishoitotehtävää hoitavien huoltajien on

sovittava yhteistyössä omaishoidon tuen työntekijän kanssa omaishoidon tuen palkkion ja vapaiden jamisesta. Molemmilla omaishoitajana toimivilla huoltajilla on oikeus hyvinvointi- ja terveystarkastuksiin sekä eläke- ja vakuutusturvaan tämän soveltamisohjeen mukaisesti. Jos huoltajat asuvat erillään, jaettu omaishoitajuus edellyttää toimivaa yhteishuoltoa. Tällöin jaettu omaishoitajuus toteutuu lapsen vuoroasumisen mukaisesti ja huoltajat jakavat omaishoidon tuen palkkion vuoroasumisen mukaisesti. Omaishoitajan oikeus vapaisiin toteutuu lapsen ollessa toisen huoltajan luona. Omaishoidon vapaan järjestäminen ei tällaisissa tapauksissa edellytä erillistä palvelua, josta perittäisiin asiakasmaksu.

4.3. Päätös omaishoidon tuesta

Omaishoidon tuki myönnetään tilanteesta riippuen joko toistaiseksi tai määräaikaiseksi. Määräaikaisessa päätöksessä on mainittava määräaikaisuuden perusteena olevat erityiset syyt.

Omaishoidon tuen hakijan on toimitettava hyvinvointialueen pyytämät lisäselvitykset hakemuksen käsittelyyn. Jos lisäselvityksiä ei ole toimitettu kolmen kuukauden kuluessa pyynnöstä hyvinvointialue tekee asiassa kielteisen päätöksen. Samoin toimitaan, jos omaishoitoon liittyvä kotikäynnin toteuttaminen ei onnistu hakijasta johtuvasta syystä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta, ellei aikaa ole erityisestä syystä perusteltua jatkaa.

Hyvinvointialueen toimivaltainen viranhaltija tekee lapsen omaishoidon tuesta muutoksenhaku-kelpoisen päätöksen. Päätöksen perusteluissa kuvataan, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Päätöksessä mainitaan sovelletut säännökset.

Omaishoidon tukea koskevan päätöksen tiedoksianto tapahtuu postitse tavallisella kirjeellä. Yleensä työntekijä soittaa asiakkaalle ja käy tehdyn päätöksen läpi. Asianosaisella on oikeus hakea omaishoidon tukea koskevaan päätökseen muutosta sosiaalihuoltolain 6 luvun mukaisesti. Asianosaisia omaishoidon tukea koskevassa asiassa ovat yleensä lapsen huoltajat, 15 vuotta täyttänyt lapsi ja omaishoitajaksi haettu.

Tukea tai sen korotusta myönnetään pääsääntöisesti pitkäkestoiseen, yli kolme kuukautta kestävään omaishoitoon. Poikkeuksena ovat saattohoitopäätöksen saaneet asiakkaat.

Omaishoidon tuki ja tuen mahdollinen korotus myönnetään ja maksetaan aikaisintaan sen kuukauden alusta, jona hakemus saapunut hyvinvointialueelle. Jos omaishoito on sovittu alkavaksi vasta myöhemmin, tuen maksu alkaa hoidon käynnistymisestä.

4.4. Omaishoidon tuen suunnitelma

Omaishoidon tuesta laaditaan yhdessä lapsen ja omaishoitajan kanssa omaishoitolain tarkoittama hoito- ja palvelusuunnitelma.

Suunnitelman laatimisen yhteydessä tarkennetaan lapsen omaishoidon tuen tavoitteet, omaishoitajan tehtävät sekä harkitaan, mitä omaishoitoa tukevia palveluja ja tukitoimia on tarpeen järjestää.

Suunnitelmaan tulee kirjata ainakin:

- 1) Omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- 2) Muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- 3) Omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö

4) Miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana.

Jos omaishoitaja ei halua pitää lakisääteisiä vapaita, tästä otetaan maininta suunnitelmaan.

Lisäksi suunnitelmaan liitetään tiedot hoidettavan ja hoitajan oikeuksia koskevista säännöksistä ja niiden soveltamisesta.

Jos hoidettavan palvelutarpeessa tapahtuu omaishoidon aikana muutoksia, voidaan omaishoitotosopimuksen liitteenä olevaa hoito- ja palvelusuunnitelmaa muuttaa lapsen kulloisia palvelutarpeita vastaavaksi.

4.5. Omaishoidon tuen sopimus

Omaishoitaja ja hyvinvointialue tekevät omaishoidon toteuttamisesta sopimuksen. Sopimuksessa sovitaan ainakin seuraavista asioista.

- 5) Hoitopalkkion määrästä, maksutavasta ja maksupäivästä
- 6) Omaishoitajan oikeudesta omaishoidon vapaisiin
- 7) Omaishoidon vapaiden järjestämisestä
- 8) Lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta
- 9) Sopimuksen tarkistamisesta vuosittain
- 10) Määräaikaisen sopimuksen kestosta
- 11) Sopimuksen irtisanomisesta
- 12) Hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muuta kuin terveydellisestä syystä.

Käytännössä omaishoitosopimus tehdään hyvinvointialueen sähköisessä järjestelmässä. Omaishoidon hoito- ja palvelusuunnitelma otetaan omaishoidon tuen sopimuksen liitteeksi.

Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena. Erityisiä syitä määräaikaisen sopimuksen tekemiseen ovat esimerkiksi saattohoitotilanne sekä lapsen vammaan tai sairauteen liittyvä erityinen vaihe, jonka perusteella tilanteen ennakoidaan muuttuvan esimerkiksi muiden tukitoimien tai apuvälineiden avulla niin, että lapsi oppii selviytymään henkilökohtaisista toiminnoistaan riittävän omatoimisesti.

Jos omaishoidon edellytykset muuttuvat, sopimusta tarkistetaan vastaavasti. Muutos edellyttää molempien osapuolten hyväksyntää. Hyvinvointialue voi myös irtisanoa omaishoitoa koskevan sopimuksen.

Jos sopimus tehdään määräaikaisena, kirjataan asiakassuunnitelmaan, miten tarvittava hoito ja huolenpito toteutetaan omaishoitosopimuksen päättymisen jälkeen. Omaishoitosopimus tarkistetaan vuosittain tai tarvittaessa.

5. Omaishoitajan asema

5.1. Omaishoitajana toimiminen

Hyvinvointialue tukee omaishoitajaa hoitotehtävässään hoidettavalle annettavien palvelujen, omaishoitajalle annettavan hoitopalkkion ja vapaiden sekä omaishoitoa tukevien palvelujen avulla. Hoidettavalle annettava palvelut suunnitellaan ja toteutetaan luvun 4 Lapsen omaishoidon tuen prosessin mukaisesti.

5.2. Omaishoitajalle järjestettävä vapaa ja sijaishoito

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään **kaksi vuorokautta** kalenterikuukautta kohti. Oikeus kahden vuorokauden vapaaseen koskee omaishoitajaa, joka ei ole sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin.

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään **kolme vuorokautta** kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveystalouksia taikka saaden kuntoutusta tai opetusta.

Omaishoitajalla ei ole oikeutta vapaaseen silloin, kun omaishoito keskeytyy yli neljäksitoista vuorokaudeksi kalenterikuukauden aikana. Omaishoitajan on pidettävä vapaat suunnitelman mukaisesti. Esimerkiksi jaksohoito on toteutettava suunniteltujen jaksojen mukaisesti.

Suosituksena on lakisääteisten vapaiden pitäminen säännöllisesti kuukausittain. Vapaat on pidettävä viimeistään 4 kuukauden sisällä siitä, kun ne on ansaittu. Kalenterivuoden vaihtuessa edellisen vuoden vapaat on käytettävä seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Omaishoitaja voi pitää lakisääteisen vapaapäivänsä myös lyhyempinä jaksoina esimerkiksi enintään neljänä alle vuorokauden pituisena jaksone siten, että jaksojen pituus yhteensä ei ylitä 24 tuntia.

Omaishoidon päättyessä omaishoidon lakisääteisiä kertyneitä vapaita ei voi enää pitää, eikä niitä makseta rahana.

Lakisääteisen vapaan aikainen sijaishoito voidaan järjestää omaishoidettavalle seuraavilla järjestämistavoilla:

- 1) Toimeksiantosopimuksella toteutettavana sijaishoitona
- 2) Perhehoitona
- 3) Palvelusetelillä
- 4) Lyhytaikaisen huolenpidon yksikkö

Sijaishoito toimeksiantosopimuksella. Omaishoitaja voi hankkia hoidettavalle sijaishoitajan omasta läheisverkostostaan. Ensisijaisesti suositellaan sijaishoitajaksi perheen ulkopuolista henkilöä. Sijaishoitajalla on oikeus palkkioon hyvinvointialueen kulloinkin vahvistetun taksan mukaisesti. Hyvinvointialueen työntekijä on yhteydessä sijaishoitajaksi ryhtyvään henkilöön ja käy läpi sijaishoitoon liittyvät järjestelyt. Tämän jälkeen Hyvinvointialue tekee päätöksen sijaishoidosta sekä toimeksiantosopimuksen sijaishoitajan kanssa.

Sijaishoito ja asiointivapaa perhehoitona. Hoidettavan sijaishoito voidaan järjestää perhehoitona perhekodissa tai hoidettavan kotona.

Sijaishoito voidaan järjestää hoidettavan kotona perhehoitona silloin, kun hoidettavan ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä sijaishoidon ajaksi pois omasta kodistaan. Hoidettavan kotona tapahtuva perhehoito on lyhytaikaista tai osavuorokautista kestopa mukaisesti.

Omaishoitajien on mahdollista saada harkinnanvaraista asiointivapaata kiertävän perhehoidon avulla 3–5 tuntia viikossa. Asiointivapaa on maksullista palvelua voimassa olevan asiakasmaksuhinnaston mukaisesti.

Sijaishoito lyhytaikaisen huolenpidon yksikössä. Yksikkö tarjoaa ympärivuorokautista hoivaa ja huolenpitoa vammaisille lapsille. Jos hoidettavan asiakassuunnitelmassa on sovittu hoidettavan ympärivuorokautisesta hoidosta lyhytaikaisen huolenpidon yksikössä, hoitajan on pidettävä omaishoidon vapaat hoitajaksojen aikana.

Sijaishoito palvelusetelillä. Omaishoitoa tukevia palveluja voidaan järjestää myös palvelusetelillä. Tällöin omaishoitaja hankkii sijaishoidon hyvinvointialueen omaishoidon tuen palvelusetelituottajiksi hyväksymien palveluntuottajien joukosta. Palvelusetelillä hyvinvointialue sitoutuu maksamaan sijaishoidon hyvinvointialueen antaman palvelusetelin arvoon asti.

5.3. Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut

Hyvinvointialueen on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten. Hyvinvointialueen on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtäväänsä tukevia sosiaali- ja terveystarkastuspalveluja.

Omaishoitajan hoitotehtävää tukevan ohjauksen ja neuvonnan tarkoituksena on tukea omaishoitajan osaamista ja ylläpitää omaishoitajan valmiuksia omaishoitosuhteen aikana. Ohjauksen ja neuvonnan laatu ja sisältö määräytyvät omaishoitajan yksilöllisen tarpeen ja omaishoitotilanteen vaatimusten mukaisesti. Ohjaus voi liittyä esimerkiksi erilaisten apuvälineiden käyttöön, ergonomisten työasentojen opettamiseen ja haasteellisista tilanteista selviytymiseen tai muihin omaishoidon erityiskysymyksiin.

Omaishoitoperhettä tuetaan lisäksi valmennuksen avulla. Valmennus järjestetään omaishoidon tuen myöntämisen jälkeen suunnittelutapaamisen yhteydessä. Valmennus on yhteinen keskustelu, jonka tavoitteena on antaa omaishoitoon liittyvää tietoa ja auttaa pohtimaan omaishoidon vaikutusta omaishoitajaan, hoidettavaan, perheeseen ja perheen arkeen. Omaishoitajaa ohjataan lisäksi yhdistyskumppaneiden toimintojen piiriin.

5.4. Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Hyvinvointialueen on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat maksuttomia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain 5 § 1 kohdan perusteella.

Omaishoitaja ohjataan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen omaishoidon arviointi-, suunnitelma- ja/tai seurantakäynnillä.

Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa selvitetään omaishoitajan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä ja terveydentilaa. Lisäksi tarkastuksissa selvitetään hoitajan mahdolliset sairaudet ja niiden vaatima hoito sekä elämäntilanne ja sosiaaliset verkostot.

Tarkastuksessa terveydenhoitaja keskustelee tarvittaessa omaishoitajan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta toimintakyvystä ja terveydentilasta ja niiden vaikutuksesta omaishoitajana toimimiseen. Tarkastuksella tuetaan omaishoitajaa tekemään hänen omaa terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä valintoja. Tarvittaessa ohjataan asiakas lääkärin ja/tai muun sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijan arvioon.

5.5. Omaishoitaja eläke- ja muu vakuutusturva

Omaishoitosopimuksen tehnyt omaishoitaja ei ole työsopimuslain 2 §:n tarkoittamassa työsuh-teessa hyvinvointialueeseen, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan.

Omaishoitajalla on oikeus eläketurvaan ja tapaturmavakuutukseen. Omaishoidon tuki on eläke-turvaan oikeuttavaa tuloa ja omaishoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016).

Omaishoitosopimukseen kuuluu lakisääteinen tapaturmavakuutus, joka koskee hoitotilanteissa tapahtuvia tapaturmia. Hyvinvointialue vakuuttaa omaishoitajan työtapaturma- ja ammattitauti-lain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Omaishoitajaan sovelletaan tällöin, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijästä, ja hyvinvointialueeseen so-velletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työnantajasta.

5.6. Omaishoitajan tiedonsaantioikeus ja vaitiolovelvollisuus

Omaishoitajalla on oikeus saada omaishoidon toteuttamisen kannalta välttämättömät hoidetta-vaa koskevat tiedot. Jos lapsen omaishoitajana toimii lapsen huoltaja, hänellä on oikeus lasta koskeviin tietoihin huoltajan asemansa perustella sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023, asiakastietolaki) mukaisesti.

Omaishoitaja on vaitiolovelvollinen hoidettavaa koskevista salassa pidettävistä tiedoista. Vai-tiolovelvollisuus jatkuu myös sen jälkeen, kun omaishoito on päättynyt. Sosiaalihuollon asiak-kuutta ja palveluja koskevien tietoja salassapidettävyys perustuu viranomaisten toiminnan julki-suudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 24 §:n 1 momentin 25 kohtaan.

Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta so-siaalihuollon järjestäjän tai tuottajan palveluksessa tai tehtävän hoitaminen niiden lukuun on päättynyt.

5.7. Omaishoitajan ilmoitusvelvollisuus

Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon tukeen vaikuttavista terveydentilassaan tapahtuneista olennaisista muutoksista.

Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon keskeytymisestä, perhetilanteen muut-tumisesta tai muutoksista hoidon sitovuudessa.

Ilmoitus tehdään hyvinvointialueen omaishoidon tuesta vastaavalle omatyöntekijälle.

Omaishoitajan on toimitettava terveydentilaansa tai toimintakykyään koskeva lääkärinlausunto tai muu selvitys omaishoidon tuesta vastaavan työntekijän pyynnöstä. Pyydettyjen selvitysten toimittamatta jättäminen voi johtaa omaishoidon tuen irtisanomiseen.

6. Asiaksmaksut

Hyvinvointialue perii asiakkaalta omaishoitoon kuuluvista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin (734/1992, asiakasmaksulaki) perustuvat asiakasmaksut hyvinvointialueen kulloinkin vahvistaman suuruisina.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi järjestettävistä korvaavista palveluista peritään maksu asiakasmaksulain 6 b §:n mukaisesti. Poikkeuksena ovat palvelut, jotka on säädetty kokonaan tai osittain maksuttomiksi. Asiakasmaksulain 4 § 1 mom. 5 kohdan mukaan vammais- palvelulain asumisen tukeen liittyvät palvelut ovat maksuttomia. Mikäli asiakkaalle on järjestetty vammais- palvelulain mukainen asumisen tuki kotiin, omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajalta ei peritä asiakasmaksua omaishoidettavan hoidon osalta.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana järjestetyistä palveluista perityt maksut ovat kokonaan asiakasmaksulain 6 a §:ssä tarkoitetun maksukaton ulkopuolella.

Mikäli hoidettavan hoito järjestetään palvelusetelillä omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi, asiakkaan maksettavaksi tulee palvelusetelin arvon ja palveluntuottajan hinnan välinen erotus.

Omaishoitaja voi pitää lakisääteisen vapaapäivän enintään neljänä alle vuorokauden pituisena jaksona siten, että jaksoiden pituus yhteensä ei ylitä 24 tuntia. Hyvinvointialue perii useam- massa jaksossa pidettävistä vapaapäivistä yhden maksun kutakin vapaata vuorokautta kohti. Asiaksmaksu peritään ensimmäisen vapaajakson alkaessa.

Sosiaalihuoltolain 27 b §:n nojalla järjestettävän vapaan aikaisen palvelun asiakasmaksu mää- rättyy samoin perustein kuin omaishoitolain nojalla järjestettävässä vapaassa. Poikkeuksena ovat palvelut, jotka on säädetty kokonaan tai osittain maksuttomiksi.

7. Omaishoidon keskeytyminen ja päättyminen

7.1. Omaishoidon tuen keskeytyminen

Jos omaishoito keskeytyy äkillisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, keskeytyy hoitopalkkion maksaminen kuukauden kuluttua.

Jos omaishoito keskeytyy hoitajasta johtuvasta syystä tai muusta hoidettavasta johtuvasta syystä, kuin hoidettavan terveydentilan takia, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy 14 vuoro- kauden kuluttua.

Omaishoidon keskeytymiseksi ei katsota omaishoitajan lakisääteisiä vapaapäiviä. Keskeyty- mistä koskevia periaatteita noudatetaan myös omaishoidon sopimuksen irtisanomisaikana.

7.2. Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Oikeus omaishoidon tukeen päättyy seuraavissa tilanteissa

- Omaishoidon myöntämisen edellytykset eivät enää täyty
- Hoidettava on arkiviikot poissa kotoa (esimerkiksi opiskelee oppilaitoksessa, jossa hän asuu kouluviikkojen ajan oppilasasuntolassa)

- Omaishoitaja tai hoidettava oleskelee muutoin kuin väliaikaisesti ulkomailla, omaishoidon tuki lakkautetaan. Muuna kuin väliaikaisena oleskeluna pidetään yli kolmen (3) kuukauden ulkomaan matkaa. Tuki ja palkkion maksaminen voidaan keskeyttää enintään kolmen (3) kuukauden ajaksi.

Omaishoitajan on ilmoitettava hyvinvointialueelle viipymättä edellä mainituista tilanteista. Ilmoittamatta jättäminen voi johtaa perusteetta maksetun palkkion takaisinperintään.

Jos asiakkaan omaishoidon tuki palveluna on tarkoitus lakkauttaa, hyvinvointialue tekee uuden palvelutarpeen arvioinnin. Tässä yhteydessä lapsen palvelutarve arvioidaan uudelleen, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta.

Hyvinvointialue voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden (2) kuukauden kuluttua. Omaishoitajan puolella irtisanomisaika on yksi (1) kuukausi. Irtisanomisaika alkaa kulua irtisanomista seuraavan kalenterikuukauden alusta. Omaishoitajalla on oikeus omaishoitoa koskevan sopimuksen mukaiseen hoitopalkkioon irtisanomisajalta.

Kumpikin osapuoli voi purkaa sopimuksen päättymään välittömästi, jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden. Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutosten takia käy tarpeettomaksi.

Omaishoidon tukea koskevaa, asiakkaalle tehtyä palvelupäätöstä voidaan muuttaa asiakkaan palvelutarpeen tai olosuhteiden muuttuessa taikka omaishoidon tukea koskevien soveltamisohjeiden muuttuessa. Jos päätöstä on tarkoitus muuttaa asiakkaan kannalta kielteisellä tavalla, on hyvinvointialueen kuultava 15 vuotta täyttänyttä lasta ja hänen huoltajiaan hallintolain 34 §:n mukaisesti. Kuuleminen toteutetaan ennen päätöksen muuttamista.

Kuuleminen voidaan jättää tekemättä, jos se on ilmeisen tarpeetonta hallintolain 34 §:ssä kuvatulla tavalla. Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun lapsen palvelutarvetta ja muita tarpeenmukaisia palveluja on arvioitu hyvässä yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa, ja on selvää, ettei huoltaja tai 15 vuotta täyttänyt lapsi vastusta muutosta. Tällöin asiakkaan kuulematta jättämisen perusteet on kirjattava päätökseen. Jos kyse on 15 vuotta nuoremasta lapsesta tai tilanteesta, jossa 15 vuotta täyttäneen lapsen kuuleminen on jätetty toteuttamatta, on lapsen mielipide kuitenkin selvitettävä sosiaalihuoltolain 32 §:n mukaisesti.

Omaishoitoa koskevassa sopimuksessa ei voida heikentää omaishoitajan irtisanomiseen tai purkamiseen perustuvia oikeuksia. Tämä tarkoittaa, että sopimuksessa ei voida lyhentää hyvinvointialueen irtisanomisaikaa, eikä pidentää omaishoitajan irtisanomisaikaa. Omaishoitajan oikeutta purkaa sopimus hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden vaarantumisen perusteella ei voida rajoittaa.

Omaishoitoa koskevan sopimuksen irtisanominen ei edellytä omaishoitajan kuulemistä. Jos omaishoitajana toimii lapsen huoltaja, on omaishoitajaa yleensä kuultava *huoltajan ominaisuudessa* luvussa 7.2 kuvatulla tavalla.

Omaishoitoa koskevan sopimuksen soveltamista ja tulkintaa koskeva erimielisyys ratkaistaan hallintoriitana ensi asteessa hallinto-oikeudessa.

7.3. Omaishoidontuen takaisinperintä

Hyvinvointialue voi periä aiheettomasti tai liikaa maksetun omaishoidon tuen palkkion takaisin omaishoitoa koskevan sopimuksen tehneeltä omaishoitajalta. Vaikka kyseessä on palkkio,

perustuu se kuitenkin sosiaalihuollon palveluun tai etuuteen ja sen lähtökohta on julkisoikeudellinen.

Mikäli takaisinperittävä määrä ei suoriteta eräpäivään mennessä, viranomaisen ryhtyy tarvittaviin toimiin asian vireille saattamiseksi hallintoriita-asiana hallintotuomioistuimessa.